

ARALIK 2021

ALANYA REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

ÜSTÜN YETENEKLİ BİREYLERE YÖNELİK EĞİTİM MODELLERİ

Bu Sayıda:

- GİRİŞ
- ÜSTÜN YETENEKLİ BİREY VEYA ÖĞRENCİLER KİMDİR?
- ÜSTÜN YETENEKLİ BİREYLERİN EĞİTİMİNİN ÖNEMİ
- ÜSTÜN YETENEKLİ BİREYLERE UYGULANAN EĞİTİM MODELLERİ
- SCAMPER TEKNİĞİ
- KAYNAKÇA

BÜLTENİN HAZIRLANMASINDA EMEĞİ GEÇENLER

Değerli Okurlar;

Yeni öğretim yılında hazırlamış olduğumuz ikinci e-bülten çalışmamızı sizlere sunmaktan gurur duymaktayız. Başlatmış olduğumuz e- bülten çalışmalarımızı istikrarlı bir şekilde sürdürmenin mutluluğu içerisindeyiz. Daha önceki e-bülten çalışmalarımızda belirttiğim gibi e- bültenlerimizi gündemli olarak hazırlıyoruz. Bu ay Özel Eğitim Bölümümüz 'Üstün Yetenekli Bireylere Yönelik Eğitim Uygulamaları ' konusunda e-bülten çalışması yaptı .

Siz değerli okurlara iyi okumalar diliyor, bu çalışmada emeği geçen arkadaşlarıma teşekkür ediyorum.

Hepinize sağlıklı huzurlu günler dilerim...

DENİZ BÜLBÜL
ALANYA RAM MÜDÜRÜ

KURUM MÜDÜR

DENİZ BÜLBÜL

ÖZEL EĞİTİM
ÖĞRETMENİ

UĞUR KÖSEOĞLU

Üstün yetenekli öğrencilerin temel özellikleri nelerdir?

- Sahip oldukları zeka
- Yeni bir durumla baş edebilme becerisi
- Soyut düşünebilme
- Mantıksal ve matematiksel akıl yürütme yeteneği
- Analitik, yaratıcı ve pratik beceri gelişmiş
- Öz denetleme ve öz düzenleme kapasiteleri yüksek
- Çevresindeki farklılık ve değişime uyum sağlayabilen
- Duyusal sosyal alanlarda yaşatlarından daha üst düzey performans gösterebilen bireylerdir.

ÜSTÜN YETENEKLİ BİREYLERİN EĞİTİMDE YERİ ÖNEMİ

21. yüzyılda sadece bilgiyi öğrenen değil; bilgiyi, teknolojiyi ve sanatı üreten nesillere ihtiyaç duyulmaktadır. Üstün yetenekli öğrenciler sahip oldukları potansiyel ile ihtiyaç duyulan nitelikli insan kaynaklarını oluşturmaya aday bireylerdir.

Okula giriş yıllarından itibaren üstün yetenekli öğrencilerin belirlenmesi, tanınması, ihtiyaç duydukları eğitim hizmetlerinin sağlanması ve akademik, fiziksel, sosyal ve duygusal gelişimlerinin izlenmesi büyük önem taşımaktadır., ilkokul düzeyinde üstün yetenekli öğrencilere sunulan mevcut eğitim uygulamaları incelenmiş, mevcut öğretim programlarının kazanımları, üstün yetenekli öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarını karşılayabilecek şekilde zenginleştirilmiş ve bütünleştirilmiş öğretim programı geliştirilmiştir

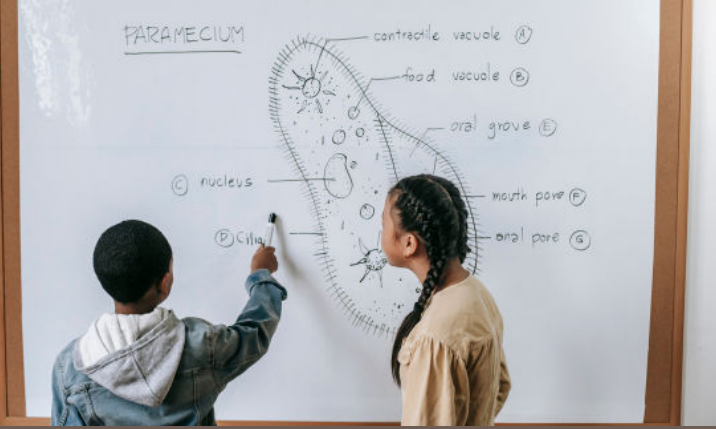

Üstün yetenekli bireylerin eğitiminin önemi nedir?

Üstün yetenekli bireyleri özel eğitimden faydalanması potansiyeli doğrultusunda mutlu üretken bir bireyler olabilmeleri topluma uyum sağlamaları eğitimle gerçekleşmektedir.

Günümüzde bir çok devlet üstün yetenekli bireyleri bu doğrultuda eğitim yoluyla gelişimine katkıda bulunup ileriye yönelik sorumluluk almasını ve üretime katılmasını amaçlamaktadır.

Özel eğitim yoluyla uygun eğitim içeriği ve planlama ile eğitim alan bu bireyler katma değeri yüksek teknoloji üretme imkanı bulabilir, ülkelerine katkıda bulunurken aynı zamanda beyin göçünün önüne de geçilebilir.

Üstün yetenekli bireylerin istihdam politikalarının belirlenmesi, aile ve bireylerin eğitim planlamaları yapmasını da kolaylaştıracaktır. bu yolla uyum problemi yaşamayan, çözüm odaklı ve yüksek motivasyon ile en üst düzeyde eğitimden faydalanan bireyler yetiştirilecektir.

ÜSTÜN
YETENEKLİLER
EĞİTİM
MODELLERİ

ZENGİNLEŞTİRME MODELİ
OTONOM ÖĞRENENLER MODELİ
BÜTÜNLEŞTİRİCİ EĞİTİM MODELİ
BİLİM VE SANAT MERKEZLERİ (BİLSEM)
MODELİ

ZENGİNLEŞTİRME MODELİ

- Bu model yaratıcı ve üretken bireylerin yaşamına ilişkin yapılan araştırmalara dayanmaktadır. Üç halka kuramı üstün yetenekliliği, yaratıcılık, genel/özel yetenek ve motivasyonun bir bileşeni olarak tanımlamaktadır.
- Bu model kısaca şu üç ihtiyaca cevap vermek üzere kurgulanmıştır.

- 1. Üstün yetenekli öğrencilere eğitim vermek için benimsenen pullout (Çocuk üniversiteleri, yaz okulları, hafta sonu okulları vb.) veya destek eğitim odası yaklaşımlarında öğrenciler okulda geçirdikleri sürenin büyük kısmını normal sınıflarda geçirirler. Üstün yetenekli öğrencilerin normal sınıflarında ihtiyaçları olan eğitimi alamamaları.

- 2. Zenginleştirmenin üstün yetenekli öğrenciler kadar olağan gelişim gösteren öğrenciler için faydalı bir strateji olması
- 3. Üstün yetenekli öğrencilerin ayrıştırılmamasını sağlama

Model, okul genelinde zenginleştirmeyi esas almaktadır. Okul genelinde yetenek havuzu oluşturulur. Kesin rakamlar olmamakla birlik öğrencilerin yaklaşık %20'si bu havuzda yer alır.

BÜTÜNLEŞTİRİCİ EĞİTİM MODELİ

Bütünleştirici eğitim modelinin amacı; beyin üzerine araştırmaların bulgularını kullanarak, öğretmenlere evde ve okulda etkili öğretmeye ve öğrenmeye yardımcı olacak düzenli bir rehber sağlamaktır.

Bütünleştirme; beyin fonksiyonları ve öğrenme sürecini kuvvetlendirme, anlama ve hafızanın başlıca prensibidir. Bu model insan beynin başlıca dört fonksiyonunun birleşmesine dayanır: bilişsel, duyuşsal, fiziksel ve sezgisel

Beynin fonksiyonlarını yedi parça halinde düzenleyerek, bu modelin kullanımıyla beyin bütün fonksiyonlarının öğrencinin eğitsel deneyiminin bir parçası olması amaçlanır. Modelin yedi parçası şunlardır:

- **İhtiyaca cevap veren öğrenme ortamı**
- **Karmaşık ve zorlu bilişsel aktivite**
- **Güçlendirici dil ve davranış**
- **Seçim ve algılanan kontrol**
- **Rahatlama ve stres azaltma**
- **Hareket ve fiziksel kodlama**
- **Sezgi ve birleştirme**

OTONOM ÖĞRENENLER MODELİ

Otonom öğrenenler modeli üstün yetenekli öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve sosyal gereksinmelerinin karşılanmasını esas almaktadır. Söz konusu gereksinmeler karşılandığında, üstün yetenekli öğrenciler otonom öğrenen bireyler olabilecektir. Bu modelin 5 boyutu vardır. Her boyut çok sayıda zenginleştirme etkinlikleri içermektedir. Her boyutun ve varsa alt alanlarının sonunda, öğrenciler katıldıkları etkinliklerden kazandıkları bilgilerin sentezini yapacak şekilde bir kapanış etkinliği düzenlerler.

- **Oryantasyon**
- **Bireysel gelişim**
- **Zenginleştirme Etkinlikleri**
- **Seminerler**
- **Derinlemesine Araştırma**

1.) ORYANTASYON:

Bu boyut yöneticilere, öğretmenlere, öğrencilere ve ailelere programı ve üstün yeteneklilik ve eğitime ilişkin bilgi temelini oluşturmayı amaçlamaktadır.

Bu boyut dört ana alana ayrılır: 1) Üstün yeteneği anlama, 2) Grup kurma, 3) Kendini anlama ve 4) Programın sunduğu fırsatlar ve yükümlülükler. Her bir alanda bir çok etkinlik vardır. Üstün yeteneği anlama kapsamında yürütülen zenginleştirme etkinliklerine biyografik taslaklar, ünlü kişilerin haber konferansları, ünlüler günü, misafir sunucu, okul dışı mülakatlar ve kendim ve üstünlüğüm gibi etkinlikler sayılabilir.

2. Bireysel gelişim: Bu boyutta, üstün yetenekli öğrencilere yaşam boyu öğrenme için gerekli olan becerilerin kazandırılması amaçlanmaktadır. Bu boyut da 4 alana ayrılmıştır: a) Öğrenme becerileri, b) Kişisel anlayış, c) Sosyal beceriler ve d) Meslekleri tanıma. Öğrenme becerileri alanındaki etkinlerin amacı üstün yetenekli öğrencilerin yaşam boyu öğrenme için gerekli olan becerilerin geliştirilmesinin önemini anlamaları, buna yönelik etkinliklere katılmalarını sağlamayı ve bu becerileri göstermeleri amaçlanmaktadır. Bu amaçlar doğrultusunda problem çözme becerileri, düzenleme becerileri, yaratıcılık becerileri, düşünme becerileri, yazma becerileri, karar verme becerileri, hedef koyma becerileri, araştırma becerileri, teknolojiyi kullanma becerileri, çalışma becerileri ...vb. becerilerin geliştirilmesi için üniteler oluşturulur.

3. Zenginleştirme Etkinlikleri: Üstün yetenekli öğrencilerin, genel eğitim müfredatının parçası olmayan uygun içeriği keşfetmeleri sağlar. Bu boyutta, keşif ve gelecekteki öğrenme için ne tür kaynakların var olduğunu öğrencilerin öğrenmelerine yardımcı olmak amaçlanmaktadır. Keşifler, İncelemeler, Kültürel etkinlikler, hizmet ve macera gezileri gibi zenginleştirme etkinliklerine yer verilir.

4. Seminerler: Bu boyutta, üstün yetenekli öğrenciler küçük gruplar halinde bir konuyu araştırma, gruptaki diğer öğrencilere bir seminer olarak sunma, öğrenciler tarafından geliştirilip seçilen ölçütlere bağlı değerlendirme yapma görevi verilir.

Öğrenciler artık öğrenci statüsünü terk ederek öğrenenler olarak algılanmaya başlanmışlardır. Seminer, 3-5 kişilik küçük gruplar halinde öğrenenlerin gerçekleştirdiği kısa süreli bir projedir.

5. Derinlemesine Araştırma: Bu boyut, Üstün yetenekli öğrenenlere küçük gruplar olarak ya da bireysel olarak ilgi ve yetenek alanları üzerinde derinlemesine uzun süreli çalışma fırsatı sağlar. Öğrenenler derinlemesine çalışma yapmak için istedikleri bir konuyu seçerler, öğrenme planı hazırlarlar, uygulamaya geçerler ve tüm öğrenme deneyimlerini değerlendirirler.

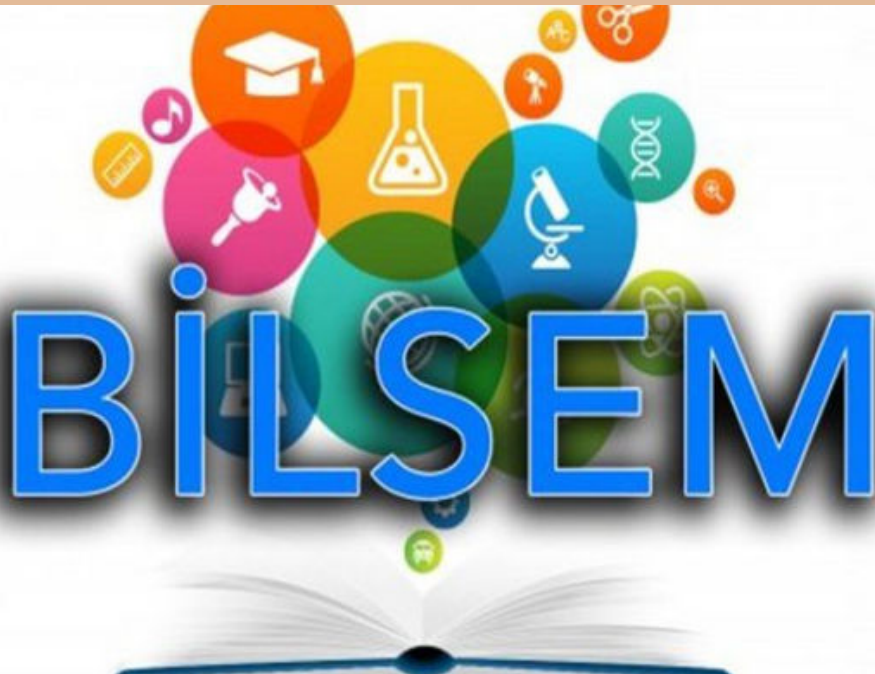
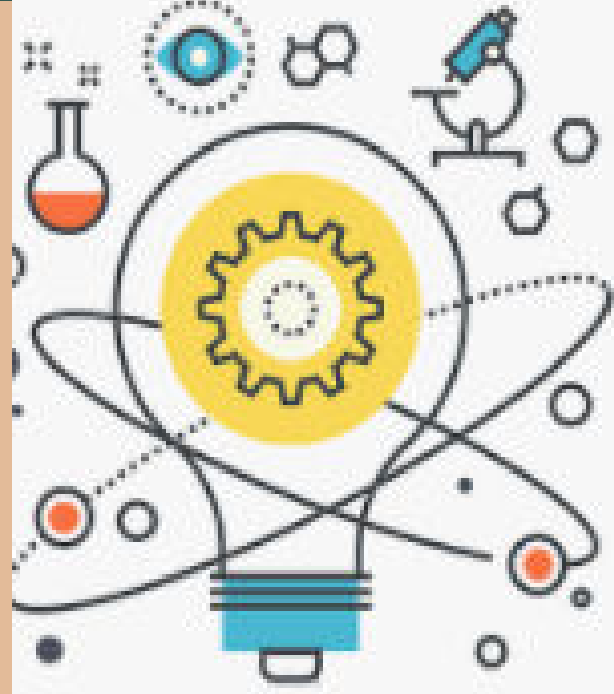
Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM)

Ülkemizde en yaygın olanı ve Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yasal mevzuatı oluşturulmuş (Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi) ve desteklenen Bilim ve Sanat Merkezleridir. Bilim ve Sanat Merkezleri Prof. Dr. Necate Baykoç Dönmez tarafından geliştirilmiş bir eğitim modelidir.

Bu model temel olarak üstün yetenekliler eğitiminde gruplama ve zenginleştirme stratejilerine dayalıdır. Bilim ve Sanat Merkezlerinin kuruluşundan itibaren bazı farklılıklar olmakla birlikte üstün yetenekli öğrenciler ağırlıklı olarak genel zihinsel yeteneğe bağlı olarak tanılanmışlardır.

Son yıllarda görsel sanatlar ile müzik alanlarında özel yetenekli öğrenciler de tanılanmaktadır. Bilim ve Sanat Merkezlerinde öğrenci tanılama süreci temel olarak 4 aşamadan oluşmaktadır.

İlk olarak öğretmen eğitimleri düzenlenir. Sonrasında, ilköğretim 1., 2. ve 3. Sınıf öğrencileri için öğretmenleri tarafından gözlem formları doldurulur. Ardından, gözlem formu doldurulan tüm öğrenciler grup tarama testine alınır. Son olarak, genel zihinsel yetenek, müzik ve görsel sanatlar alanındaki özel yetenekler bireysel olarak uzman kişiler tarafından değerlendirilir. Değerlendirme sonucunda Bilim ve Sanat Merkezlerinde eğitim alma hakkı kazanan üstün yetenekli öğrenciler, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda etkinlik ve proje tabanlı zenginleştirilmiş eğitim desteği alırlar.

Bilim ve Sanat merkezlerine kayıt yapan öğrenciler sırasıyla; a) Uyum, b) Destek eğitimi, c) Bireysel yetenekleri fark ettirme, ç) Özel yetenekleri geliştirme ve d) Proje üretimi ve yönetimi programlarına alınırlar. Öğrenciler tamamladıkları her bir program sonunda "Program Tamamlama Belgesi" alırlar.

Bilim ve Sanat Merkezlerinde eğitim görme hakkı kazanan öğrenciler normal eğitimlerine devam ederken, okul zamanları dışında, uygun oldukları zamanlarda, bu merkezlerde kendi gibi tanılanmış akranlarıyla birlikte eğitim alırlar.

Bilim ve Sanat Merkezleri bu amaçla gerekli ön öğrenme ve hazırlık çalışmaları tamamlandıktan sonra öğrencileri proje üretmeye ve geliştirmeye teşvik etmektedir. Bilim ve Sanat Merkezlerinin nihai amacı ve bu kurumlara öğrenci seçimi arasında bir tutarsızlık olduğunu söylemek mümkündür.

Özellikle yaratıcı ve lider bireyleri yetiştirmeyi amaçladığını gördüğümüz bu kurumlara öğrenci seçiminde yaratıcılık ve liderlik özellikleri dikkate alınmamaktadır. Bu durum, yaratıcılık ve liderlik özelliklerini ölçebilen geçerli, güvenilir ve kullanışlı ölçme araçlarının bulunmaması ve öğrenci seçiminin merkezi olarak yapılıyor olması kaynaklı olduğu söylenebilir.

SCAMPER

Scamper tek bir nesneye yöneltilen düşünme yöntemi serisidir. Bunun için tek bir nesne seçilir, beyin fırtınası yoluyla bu nesne değiştirilip, geliştirilir. scamper şu aşamalarla uygulanır.

1.) YERİNE KOYMA: Bu aşamada o nesne yerine başka hangi nesnenin konulabileceği üzerinde çalışılır.
– Ayakkabı yerine ne kullanabilirim?
– Hangi materyallerden yararlanabilirim?

2.) BİRLEŞTİRME: Bu aşamada farklı düşünceler ve öğeler bir araya getirilir ve birleştirilir. Neyi ne ile birleştirecek iyi çalışır.
– Kalemi bir kaşık ile birleştirecek böylece yemek yerken bulmaca çözebiliriz.
– Neleri birleştirebiliriz?

3.) UYARLAMA: Nesnenin bir amaca yada duruma uyum sağlaması için üzerinde düzenleme yapılır.
– Elbise askısına asılan giysinin çabuk kurumaması için ne yapılabilir?

4.) DEĞİŞTİRME, KÜÇÜLTME, BÜYÜLTME: Nesnenin orijinal örneğini alıp formunu değiştirmek için genişletme, şeklini ya da niteliğini büyütme, küçültme, hafifletme, yavaşlatma gibi düzeltmeler yapılır.
– Elbise askısı daha büyük ve güçlü yapılırsa ne olur?

5.) DİĞER KULLANIMLARIN YERİNE KOYMA: Amacını değiştirme diye de düşünülebilir. Bu aşamada nesneyi farklı amaçlar için kullanması istenir.
Örneğin:
– Ayakkabıyı başka hangi amaçlar için kullanabiliriz?

6.) YOK ETME, ÇIKARMA: Bir nesnenin herhangi bir özelliğinin tümünü ya da bir bölümünü atmak diye düşünebiliriz.
Örneğin:
– Elbise askısından neleri çıkarabiliriz? (pantolon bölümünü)

7.) TERSİNE ÇEVİRME yada YENİDEN DÜZENLEME: Nesneyi farklı olarak düşündürme.
Örneğin:
– Ayakkabıyı yeniden nasıl tasarlayabiliriz?

KAYNAKÇA

<http://www.martilarus.com/818/scamper-dusunme-teknigi/>

https://cdnacikogretim.istanbul.edu.tr/auzefcontent/20_21_guz/ustun_zekali_ve_yetenekli_cocuklar_ve_egitimi/10/index.html#konu-2

<https://www.mentalup.net/blog/uyep-ustun-yetenekliler-egitim-programlari>